

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת בשלח, תשפ"ה

זמני כניסת שבת

Baltimore, MD - 5:16	Minneapolis, MN - 5:12
Brooklyn, NY - 5:03	Miami, FL - 5:51
Chicago, IL - 4:53	Monsey, NY - 5:03
Houston, Texas - 5:46	Montreal, Quebec - 4:52
Johannesburg, S. Africa - 6:38	Passaic, NJ - 5:03
Lakewood/Deal, NJ - 5:05	Toronto, Ontario - 5:19
London, UK - 4:46	Yerushalayim - 4:43
Los Angeles, CA - 5:11	Zurich, Switzerland - 5:19

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

זה קלי ואנוה

בדין הידור מצוה נחלקו הראשונים אם יש הידור מצוה בשרטוט בתפלין כשאינן חיוב, ונחלקו אם יש הידור מצוה במקום שאין נראה. וכתב הרמ"א סי' ל"ב בתפלין בשם המרדכי וכן מצוה ליפותן מבחוץ ומבפנים וכתב הגר"א ז"ל שבת קל"ג ב' וכו' מבפנים ממשכן, מרדכי. (לכא' נראה כוונתו להגיה במרדכי כמ"ש המג"א, ואף שהמרדכי לא הביא ראיה כלל לענין תפלין אלא לענין מעיל, פשיטא ליה להגר"א דהמרדכי לשיטתו). וכן בארון וע' יומא ע"ב ב' מבית וכו'. אבל תוס' ל"ב ב' ד"ה הא ואור"ת דס"ת כו' וכו' רמב"ם עכ"ל.

ובגר"א סי' קמ"ז כתב בשם המרדכי עוד ראיה כמ"ש בהיכל (מלכים א' ו' כ"א) ויצף שלמה את הבית הפנימה וכו'. ולדעת התוס' דאין הידור מצוה במקום שאין נראה כתב שם דמשם אין ראיה כיון דנראה. מיהו יש לדון לתוס' בראיה שהביא בס' ל"ב מהארון כיון שהארון לא נראה בפנים ומ"מ היה מצופה זהב.

וכתבו ליישב לפי תוס' עפ"י רמב"ם פ"א מבה"ב הי"א מצוה להגביה בהמ"ק כפי כח הציבור דכתיב לרומם בית אלקינו, ומצוה לפאר אותו ג"כ, ומשמע דזה בכלל פסוק לרומם בית ה', ולא רק זה קלי ואנוה, וכו' שם בקרית ספר. ולפי"ז י"ל דמצוה זה אפילו במקום שאין נראה, כגון בפנים הארון.

והנה התוס' כתבו דאין מצות הידור במה שאינו נראה. ונראה פשוט דלא קשה על התוס' מציצין שאין מעכבין את המילה דהוי בכלל הידור מצוה אף שאינו נראה דשאני התם שהוא מוסיף על המצוה וזה לעולם הוי הידור ורק לענין יופי מחלק תוס' בין נראה לאינו נראה.

וצריך להבין במה נחלקו תוס' והמרדכי אי שייך הידור במה שאינו נראה לעין. ולכא' נראה דהנה לא זו בלבד דסבר המרדכי דשייך הידור מצוה גם בפנים אף שאינו נראה אלא מפורש במרדכי שיש יותר הידור בפנים מבחוץ, וצ"ב אמאי. והנראה מוכרח מזה דפשיטא ליה דדין הידור מצוה אינו דין יפוי אלא דין כבוד שצריך לכבד את המצוה, ולכן כל שהוא קדוש יותר שייך בו יותר כבוד. וכל זה בדין כיבוד דכל הידור שעושה אפילו אינו נראה מ"מ הרי בזה הוא מהדר ומכבד את המצוה וכדברי המרדכי, ואם הוא אינו רואה הלא ה' בשמים רואה הכל. אבל תוס' סבר דדין הידור אינו אלא במעשה המצוה שאפשר להוסיף בקיום המצוה בשני דרכים, חדא במה שמוסיף בעיקר קיום המצוה כגון ציצין שאין מעכבין או אגד לולב, ועוד יש להוסיף במעשה המצוה במה שעושה בדרך יפה וכיון שהוא דין מעשה מצוה לכן אם אינו נראה לא הוי חלק ממעשה המצוה ואין דין הידור אלא במעשה המצוה. ונמצא לתוס' דין ס"ת נאה אין פירושו שהתפצא של מצוה הוא יותר נאה אלא שע"ז זה הוי הוספה במעשה המצוה של כתיבת ס"ת, ולכן תולה אם הוא נראה או אינו נראה.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתו אם לא (טז,ד)

רש"י: אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט.

צ"ב: בפרשתנו מבואר שהנסיון הוא "למען אנסנו הילך בתורתו אם לא" - לראות האם ישמעו בקול ה'ית, ואילו בפרשת עקב (דברים ח,טז) אמר "המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון אבותיך למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך" - מטרת הנסיון לקבל שכר? ועוד צ"ב: אם תכלית הנסיון הוא "להטיבך באחריתך" היה צריך לומר "הילך בתורתו" וכן "התשמור מצוותיו" ולמה נאמר "אם לא"?

כתב הרמב"ן (שער הגמול): הקב"ה מטריח על יראיו בקצת נסיון וכו' כדי שיהא שכרם באותן מצות כפול ומכופל. ולמה מנסה אותו, והלא גלוי וידוע לפניו ית' אם יקבל אותו חסיד המנוסה עבודה וטורח זה, אע"פ כן אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ונמצא מזכה אותו להוציא דרכיו הטובים לפועל ולמעשה. למדנו שהנסיון הוא כדי להרבות שכר לאדם על מעשיו הטובים ולא רק על אמונתו הטובה.

מרן רה"י הגאון הרב רפאל שמואלביץ זצלה"ה

מרן ראש הישיבה הגאון הרב רפאל שמואלביץ זצלה"ה / נלב"ע ט' בשבט תשע"ו

המעביר על מידותיו קונה עולמו בשעה אחת

סיפר הרה"ג הרב בן ציון יוסף שמואלביץ שליט"א, בנו של מרן ראש הישיבה הגאון הרב רפאל שמואלביץ זצלה"ה:

באחת השבתות האחרונות שלי כבחור בישיבה קטנה, אירע שבחור פגע בי מאוד בפרהסייה, והייתי מאוד פגוע ומושפל.

במוצאי שבת התקשרתי לאבא זצ"ל וסיפרתי לו על כך. היה זה בחור שבנקל יכולתי להשיב לו מנה אחת אפיים.

אבא ענה לי כך: מבחינת הלכה ודאי שמותר לך לנקום בו, זהו צער הגוף במקום ריתחא. אבל תדע לך שיש לפעמים מקרים שהקב"ה מזמין לאדם מצב שהוא יכול לזכות בו לדרגות שבאופן רגיל היה צריך לעבוד במשך שנים כדי להשיגם. כאן אבא התחיל ממש לבכות מהתרגשות על גודל הזכות שהגיעה לפני, הוא אמר לי תוך כדי בכי: "אני שוב אומר, מותר לך להחזיר לו, אבל יש לך הזדמנות להיות מעביר על מידותיו שמעבירין לו על כל פגיעה, אם תתגבר תוכל לזכות ברגע אחד בזכיה שאורכת שנים".

אבא עצמו היה מעביר על מידותיו באופן שאין כמוהו. כמובן אי אפשר לפרט, אבל אחרי כל מה ששמענו וראינו אצל אבא, הדבר הגדול ביותר בעיני הוא, שהיה פעם אדם חשוב שפגע בו פגיעה עצומה, בדברים שהיו הכי חשובים לאבא. אך אבא מצדו עבר על מידותיו וכיבדו כל ימיו כבוד גדול. ולא זו בלבד, אלא שבימי השבעה על אבא זצ"ל ניסיתי לברר אצל אמי שתבלחט"א, מה היא יודעת על זה, לתדהמתי היא אמרה לי שהיא אינה יודעת מדבר זה בכלל. אבא, שהיה מספר לה כל דבר, לא סיפר לה בכלל שהיה משהו כזה...

דברי הבחינו

דברי הימים

למען אנסנו

א. הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכו' למען אנסנו הילך בתורתך אם לא (שמות ט"ז ד'). ופי' רש"י למען אנסנו הילך בתורתך, אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט ע"כ.

היה בכך נסיון גדול, שכן הם נמצאים במדבר ללא פת לחם, ואין להם מה לאכול למחר, ונצטוו שלא להותיר למחר כלום, אלא לסמוך על הבטחון בהקב"ה שיוריד להם לחם מן השמים דבר יום ביומו.

ובמשך חכמה על הפסוק ויקצוף עליהם משה (שם כ') פירש שבאמת היה בזה בטחון נפלא ונסיון תמידי, כי המה בארץ לא זרועה ומונח מן והולך לאיבוד, והמה לא ילקוטון רק הנצרך לאותו יום, וזה נסיון תמיד בכל יום. אבל כאשר הותירו וירום תולעים ויבאש, וא"כ הוא ללא תעליות כי אם ילקוטו מה יהיה, הלא ירום תולעים ויבאש, ובטל הנסיון וכו' ולכך קצף עליהם משה. ע"כ.

ועי' רמב"ן שחולק על רש"י וכתב כי נסיון הוא להם שלא היה בידם מזון, ולא יראו להם עצה במדבר רק המן, שלא ידעו מתחילה, ולא שמעו מאבותם, ויורד להם דבר יום ביומו וירעבו אליו, ועם כל זה שמעו ללכת אחרי השם לא מקום לחם. וככה אמר להם עוד (שם ב) וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך ולמען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא, כי היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם והוליכם במדבר נחש שרף ועקרב (שם טו), ושלא יהיה להם לחם רק מן השמים דבר יום ביומו, לנסותם ולהטיב להם באחרונה, שיאמינו בו לעולם.

ובמעמד הר סיני נאמר (שמות פ"כ י"ז) "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים", ופי' הרמב"ן: ועל דעתי הוא נסיון ממש, יאמר, הנה רצה האלהים לנסותכם התשמרו מצותיו כי הוציא מלבכם כל ספק, ומעתה יראה הישכם אוהבים אותו ואם תחפצו בו ובמצותיו וכן כל לשון נסיון בחינה, ללכת באלה כי לא נסיתי (ש"א יז לט), לא בחנתי נפשי מעולם ללכת בהם. ויתכן שיהיה הנסיון הזה בטובה, כי האדון פעם ינסה עבדו בעבודה קשה לדעת אם יסבלנה לאהבתו, ופעם ייטיב עמו לדעת אם יגמול אותו בטובה אשר עשה עמו להוסיף לאדוניו עבודה וכבוד וכו', ולכך אמר הכתוב, הטיב לכם האלהים להראותכם את כבודו, אשר לא עשה כן לכל גוי, לנסותכם אם תגמלו לפניו כטובה אשר עשה עמכם להיות לו לעם נחלה, כענין שאמר הלה' תגמלו זאת (דברים לב ו).

ויש להתבונן בתכלית הנסיון, שמלשון הכתוב למען אנסנו הילך בתורתך אם לא משמע שתכלית הנסיון של המן היה לידע אם יעמדו בו או לא, [וכן נאמר (דברים ח' ב') וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך ולמען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא]. ואילו במקרא אחר נאמר: (דברים ח' ט"ז) המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון אבותיך למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך, ומשמע שתכלית הנסיון הוא להיטיב עמם ע"י שיעמדו בנסיון, ולפ"ז מיותר מה שאמר הכתוב "אם לא", די היה לומר הילך בתורתך וכן התשמור מצותיו.

ב. וכבר תמהו, הרי הכל גלוי וידוע לפניו ולמה הנסיון, ולכאורה ע"ז נאמר "ולמען נסותך להטיבך באחריתך", שע"י עמידת אדם בנסיון ייטב לו, וכ"כ ברמב"ן בשער הגמול: "לפיכך הקב"ה מטריח על יראיו בקצת נסיון כדי שיקבלו מצות ויעשו אותם מתוך הטורח, כדי שיהא שכרם באותן מצות כפול ומכופל. ולמה מנסה אותו והלא גלוי וידוע לפניו יתברך אם יקבל אותו חסיד המנוסה עבודה וטורח זה, אע"פ כן אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ונמצא מזכה אותו להוציא דרכיו הטובים לפועל ולמעשה". וכן כתב הרמב"ן (בראשית פכ"ב א) "והאלקים נסה את אברהם", ענין הנסיון הוא לדעתי, בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, יקרא "נסיון" מצד המנוסה, אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד..

והנה זה מיישב את העניין שהקב"ה מנסהו כדי לתת לו שכר על מעשה, אכן עדיין קשה מה שאמר הכתוב למען אנסנו הילך בתורתך אם לא (שמות ט"ז ד'), וכן מה שנאמר ולמען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא, ומשמע שהנסיון בא לבחון את האדם אם יעמוד בו או לא, וחזרה הקושיא למקומה, והכל גלוי לפניו, ולמה צריך את הנסיון.

ג. ומצאנו פתר דבר ברבנו בחיי, דהנה מה שאמר הקב"ה בעקידה "כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה (בראשית כ"ב י"ב), צריך ביאור, שהרי הכל גלוי לפניו. וכתב רבינו בחיי שמות ט"ז ד' שיעקר הנסיון שהקב"ה מנסה את בריותיו הוא כדי לפרסם את האמונה באשר הוא יתברך גומל את הצדיקים ומעניש את עוברי רצונו, ואין הנסיון צריך לעצמו יתברך כי הוא יודע תעלומות לב, אבל הוא להודיע לבריות העולם שאינן יודעים וכו', ובכל העניינים האלה אשר האדם מתנסה בהם תתפרסם לבריות אמונת התורה בעונש ושכר ויתקדש שם שמים בעולם ויכירו שכר העבודה והמצוה שהוא יתברך גומל את האדם או מענישו בעוה"ז ובעוה"ב הכל לפי המעשים וכו', וזהו שאמר לו הש"י (שם) כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה, באותו הדבר נודע לכל מעתה כי ירא אלהים אתה, ור"ל שמפרש לשון ידעתי כמו הודעתי, וכמו שנראה ברשב"ם שם. [רבינו בחיי במדבר פי"א ט"ו עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה, שיכול האדם לקרוא עתה ידעתי בחיר"ק תחת היו"ד והדל"ת בדגש, מלשון (איוב לח) ידעת השחר מקומו, ובאורו עתה הודעתי בעולם במצוה זו שצויתך ועמדת עליה כי ירא אלהים אתה].

וכן נראה בפסיקתא רבתי פרשה מ', "אמר אברהם להקדוש ברוך הוא אדם אם מנסה את חבירו אינו יודע מה בלבו, אתה יודע מה בלבבות והיית מנסה אותי, לא היה גלוי (רחום) לך שאני שוחטו, אמר לו הקב"ה גלוי וצפוי לפני כו', אמר לו אברהם למה עשית לי כך, אמר לו הקדוש ברוך הוא שהייתי מבקש להודיעך בעולם שלא על חנם בחרתי בך מכל האומות כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה".

ומתבאר בזה הכתוב למען אנסנו הילך בתורתך אם לא, וכן מה שנאמר למען ענותך ולמען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא, ומשום שהנסיון בא לפרסם את השכר והעונש, את השכר אם יעמדו בו, ואת העונש אם לא יעמדו בנסיון, וע"י הכל

מתחילה, שע"י היראה הוא עמד בנסיון העקידה, והשי"ת בוחן לבבות, וזו כבר ידיעה בפועל. וכן בכתוב "לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא", הרי נאמר לדעת את מה שבלבו, וזה כבר קיים עכשיו, והרי הקב"ה בוחן לבבות, והיא ידיעה בפועל, ולמה צריך נסיון לשם כך

ויש לומר ע"פ דברי החינוך מצוה ט"ז הידועים, דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.

ולפ"ז י"ל דאכן הכח לעמוד בנסיון בא ע"י יראת שמים, והיינו מן הפנימיות אל החיצוניות, הרי עצם העמידה בנסיון השפיעה מן החיצוניות אל הפנימיות, ולהגדיל את מדת היראת שמים שבלבו, וזהו מה שנאמר לדעת את אשר בלבבך, שע"י העמידה בניסיון מתעלה האדם גם בלבו.

וכ"ה בהעמק דבר בראשית פכ"ב א' והאלקים נסה את אברהם. דאע"ג שאין המקרא יוצא מידי פשוטו שהוא ענין נסיון וכדכתיב ה' צדיק יבחן. ואין לנו להתקשות למה לו לה' הנסיון היודע הכל מראש שהוא הוא שאלת ידיע' ובחירה אשר שגבה מדעת אנושי ולנו לדעת כי גבה דרכי ה' מדרכינו ומחשבותיו ממחשבותינו. בכ"ז לפי פשוטו לחוד והא מיותר שהרי אנו רואים שהוא נסיון. אלא יש בזה עוד משמעות כדאי' ברבה ע"ז נסה מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס היינו תגביהו על נס. הסבירו חז"ל שבזה הנסיון הגביהו כחו של א"א והעלהו לתכלית גדולת האומה הישראלית כאשר יבואר. וכבר המשילו חז"ל בב"ר כ"פ ענין נסיון בשלשה משלים. א' בקדירה שהקונה מנקש על קדירה טובה ולא על רעועה. ב' על פשתן טוב מכים הרבה וכל שמכים יותר משביח משא"כ פשתן רע. ג' על חמור טוב מוסיפים משאוי הרבה ומבחינים אולי ישא עוד יותר. וענין שלשה משלים. ללמדנו שנסיון בא בשלש בחינות. פעם בא כמשל קדירה שלא בא הנקישה על הקדירה הטובה כדי שיושב בזה. אלא כדי לדעת כמה חוזק הקדירה. ופעם בא כמשל הפשתן דלא בא הניקוש כדי לדעת אלא כדי להשביחו. ופעם בא כמשל החמור שלא בא כדי לדעת או כדי להשביח אלא באשר יש לבעליו רוב משא ומנסה את חמורו אולי ישא יותר וטוב לו. וכל מה שמוסיף החמור לישא מוסיף בעליו אח"כ במזונו. כך פעם בא נסיון לדעת כח צדקת האדם. וזה נקרא בחינה. פעם בא כדי שיוסיף להצטדק. דאע"ג שבכח האדם מונח זו הפעולה מ"מ כל עוד לא בא מעשה לידו ולא הוציא מכח אל הפועל לא נשרש זה הכח אצלו ע"כ מביאו הקב"ה לידי נסיון. והוא מתחזק ומוציא מכח אל הפועל ומשריש זה הכח בקרבו. ופעם בא הנסיון לעון הדור. ומטילים על הצדיק משא יסורים ואח"כ מקבל שכרו משלם. מעתה מלמדנו המדרש בפרשו זו שלא נחשוב דזה הנסיון בא כמשל הקדירה לבד בתורת בחינה, וא"כ לא נתעלה א"א בזה, לא כן אלא הגביה הקב"ה כח נפשו הק' של א"א בפעולה זו וזהו משמעות נסה את אברהם מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס, ובמה שנשרש זה הכח בנפש אברהם שורש האומה הישראלית נשארה פעולה. ע"כ דבריו.

מתקדש שמו של הקב"ה, "באשר הוא יתברך גומל את הצדיקים ומעניש את עוברי רצונו". וכ"כ בכל יקר דברים ח' א' ומ"ש למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך וגו' הוא לשון הרמת נס מלשון נסה עלינו אור פניך ה' (תהלים ד ז) כאלו הושם לבבך על נס גבוה והושיבו בפתח עינים שהכל צופות בו, כך רצה לדעת את אשר בלבבך לכל גויי הארץ כי לדעת מלשון למען דעת כל עמי הארץ ורצה להודיעם בין התשמור מצותיו או לא. כי ממ"נ אם תשמור מצותיו ויתן ה' לך הצלחה ביתר שאת על כל העמים יהיה להם מקום ללון ולומר למה לא עשה כן לכל גוי ישמעאל ועשו יוצאי ירך אברהם, ישיב להם הקב"ה כי מי גוי אשר יעמוד בנסיון כמוהם כי הלכו אחרי ה' בארץ לא זרועה, וכן להפך אם ח"ו היו חוטאים וישלח ה' בהם את המארה יאמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, וישיב להם לפי שלא היו שלמים עם ה' וזהו שנאמר לנסותך. וכן והאלהים נסה את אברהם מבואר בדרך זה, והעד ע"ז מ"ש כאן התשמור מצותיו אם לא משמע שהנסיון הוא להראות לכל העמים את אשר בלבבו אם ישמור מצותיו או לא. ולדבריו גם הצד שלא יעמוד בנסיון הוצרך להודיע לעולם על מה הוא נענש.

והנה מתבארים שני הכתובים דלעיל, דאכן שתי מטרות לנסיון, האחד לגדל את האדם העומד בנסיון, וכמו שנאמר להטיבך באחריתך, וכדברי הרמב"ן שהנסיון בא להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד. וכמש"כ בשער בגמול אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ונמצא מזכה אותו להוציא דרכיו הטובים לפועל ולמעשה". והאחרת לפרסם שכר ועונש בעולם, וע"ז נאמר "הילך בתורתו אם לא", וכן "התשמור מצותיו אם לא".

ד. וברמב"ן דברים פל"א כ"א פי' מה שנאמר בפרשת העקידה "כי עתה ידעתי" בענין אחר, עי"ש כתב כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה, שהיא הידיעה בפועל, כי הידיעה בעתיד ידיעה בכח", והיינו ד"עתה ידעתי" פירושו שעתה יודע אני בפועל.

ולכאורה כך הוא מפרש את הכתוב, "למען נסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצותיו אם לא", שהכוונה לידיעה בפועל. ולפ"ז נראה מלשון הכתוב "למען נסותך לדעת", שזהו תכלית הנסיון, ומתיישב בזה הצורך לנסיון אע"פ דהכל גלוי לפניו, דהוא כדי שתהא הידיעה בפועל, וכנראה שהנהגת הקב"ה שונה בידיעה בכח מבידיעה בפועל, [והרי נאמר "באשר הוא שם", שהקב"ה נוהג עמו לפי מצבו כעת, ולא לפי הידיעה בשל העתידות].

ולפ"ז מתבאר מה שנאמר בנסיון "אם לא", דאע"ג שגלוי לפניו מ"מ הוצרך הנסיון כדי שתהיה ידיעת הקב"ה ידיעה בפועל,

ונמצא דאף לדברי הרמב"ן שתי מטרות לנסיון, האחד לגדל את האדם העומד בנסיון, וכמו שנאמר להטיבך באחריתך, וכדברי הרמב"ן שהנסיון בא להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד. וכמש"כ בשער בגמול אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ותכלית שניה, שתהא הידיעה בפועל, וע"ז נאמר "הילך בתורתו אם לא", וכן "התשמור מצותיו אם לא".

ה. ועדיין יש לעי' דכ"ז לענין המעשה, אבל השם אמר "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", והרי היראת שמים שבלבו היתה קיימת

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Only One Place to Turn

Harav Hagaon Yaakov Moshe Katz Shlita

The Nefesh HaChaim (1:9) teaches a fundamental lesson in avodas Hashem that enables us to merit siyatta d'Shmaya, based on the passuk: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מֵהַיָּם תֵּצֵא וְיִשְׂרָאֵל יֵשְׁרָאֵל וַיִּסְעוּ. Hashem told Moshe to tell Klal Yisrael to travel ahead, and Chazal ask: Why didn't they swim in the sea? There were plenty of people who knew how to swim! They explain that Hashem made high tidal waves, so they couldn't swim.

Why didn't they run away from the Mitzriyim? To their right and their left were wild animals that Hashem surrounded them with.

They couldn't turn around and run, because the Mitzriyim were behind them.

They were trapped from all sides, with nowhere to go.

So many times in life we feel caught in a similar situation. Where can we go? This situation is especially common in a generation of Ikvesa D'Meshicha, when there are so many nisyonos surrounding us all the time. How do you get out of these nisyonos? Hashem said: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל יֵשְׁרָאֵל וַיִּסְעוּ. The Nefesh HaChaim cites Chazal's statement that in the zechus of the emunah they displayed in listening to Hashem and continuing into the sea, Hashem split the Yam Suf. Similarly, with emunah and bitachon we can rise above all the nisyonos that we face.

Hashem is Your Shadow

The Nefesh HaChaim (7) explains this idea with the passuk in Tehillim that states: ה' צֶלְמִי עַל יַד יְמִינִי, Hashem acts with you like a shadow. The way you look at Hashem, that's how He deals with you. He adds that this concept is also reflected in the Name Hashem uses in Parshas Shemos: אֲשֶׁר אִתִּי — when you're with Me, I'm with you.

The Yidden were at the forty-ninth level of tumah, as the malachim said, "These are idol worshippers and these are idol worshippers" — why are the Mitzriyim dying at the sea and the Yidden being saved? But the zechus of our emunah in Hashem was mekadesh and meromem us, lifting us to great heights.

The Meshech Chochmah says that when we have strong emunah in Hashem, that brings us to dveikus with Him and elevates us. Krias Yam Suf was the culmination of Yetzias Mitzrayim. But it wasn't only at Krias Yam Suf that we saw the power of emunah. In last week's parshah the Torah describes how Bnei Yisrael went out to the desert without preparing provisions, because Hashem told them to go. In the desert there are no supermarkets or restaurants, so what would they eat for supper? What would they eat for lunch? But they believed in Hashem, so they went. Hashem describes this with the words: וְזָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלֹתֶיךָ. לְכַתֵּב אֶתְּךָ אֶתְּרִי בְּמִדְבָּר (Yirmiyahu 2:2). When do we mention this passuk, which lauds the gadlus of Klal Yisrael, in Zichronos on Rosh Hashanah. When we need zechusim, we highlight this zechus of our emunah and bitachon. That's the greatest zechus of Klal Yisrael, and that causes Hashem to be our shadow:, showering us with so much berachah. Indeed, we see in this week's parshah that Bnei Yisrael were zocheh to the ananei hakavod that surrounded them. Because they went after Hashem, Hashem protected them. They were also zocheh to the be'er, and to the mann, which could taste like any taste in the world; taam Gan Eden. Tremendous nissim!

And this is a message l'doros. Rashi notes later on that the tzintzenes of mann was placed in the Kodosh HaKodashim, as an answer for when the Yidden would question, "How are we going to have parnassah?"

There are so many nisyonos in parnassah, whether it's to keep the Torah — not to steal, not to stoop to scams and shady deals — or whether it's finding the time to learn. We need to support our families, so how do we make time for learning?

Well, some people devote their lives to Torah learning, even though it's not easy, but there are plenty of nisyonos for baalebatim as well.

How are we zocheh to the mann? In the zechus of emunah and bitachon, the לְכַתֵּב אֶתְּךָ אֶתְּרִי בְּמִדְבָּר of following the ways of Hashem, learning and keeping Torah and mitzvos. When we do that, we know the mann will be there for us. Hashem will be there to care for us and provide us with parnassah.

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

All in the Zechus of Emunah and Bitachon

So Parshas Beshalach actually contains a deep message for all of us in this galus. How can we be zocheh to parnassah? Through לְכַתֵּךְ אֶתְּרֵי בְּמִדְבָּר — keeping Torah and mitzvos, and staying far away from sheker, from gezel, from anything dishonest. We have to believe in Hashem and know that parnassah is from Him.

What about protection from the world around us? How are we zocheh to that? ה' צִלָּךְ עַל יַד יְמִינְךָ. We place our emunah and bitachon in Hashem, and He is our shadow.

How do we overcome all of the nisyonos we face? Here, too, we have to have emunah and bitachon that הַבֵּא לָטֶהֱרַ מִסִּיעֵינִי אוֹתוֹ — Hashem will help us to get there. Just have emunah and bitachon, and take that step into the sea, being mis'chazeik in whatever area you need to strengthen. Make a kabbalah, ensuring that you're heading in a good direction and trying to grow, each person according to who he is and what he needs to work on, and believe that Hashem is going to make your kabbalah work and you are growing to grow tremendously. Talking to Hashem and thinking about Him is the greatest pathway to dveikus, as it connects you and elevates you and sanctifies you.

We're living in a time when we're seeing — and it's so important to notice it — a great wave of teshuvah, and not only among people distant from Torah. We hear of so many different learning programs for baalebatim, for instance, whether it's Daf Yomi initiatives, or learning b'iyun — it's amazing to see how many more people are learning Torah and mussar. These beautiful movements are drawing thousands, and tens of thousands, of people, many of whom are learning about emunah and bitachon. This demonstrates Klal Yisrael's thirst for growth, which is so beautiful.

I just met a bachur in the shiur whose father helps people in America, bachurim and baalebatim, to wean themselves from the dangers of smartphones. Working and speaking with these people, he says that the amount of change he sees is unbelievable, in all areas of life. We're getting close to the time of the geulah, and that's why the nisyonos are so strong. The yetzer hara is mounting his final battle, so let's hold strong, together, and keep our emunah and bitachon in Hashem, so that we should all be zocheh to the splitting of the sea, as we grow and advance, in both ruchniyus and gashmiyus. Hashem should send us the mann, the be'er mayim all the parnassah that we need, and the ananei hakavod to protect us, and we should all be zocheh together to the geulah sheleimah b'karov, amen!